

Onderwerp

kader vluchtelingenopvang

Beslispunten

De raad wordt gevraagd om:

1. Het kader vluchtelingenopvang vast te stellen;
2. De reserve vluchtelingen, met een saldo van ca. € 1,7 miljoen, beschikbaar te stellen voor het dekken van eventuele meerkosten voor de opvang van vluchtelingen, in gevallen waarin het Rijk of het COA niet voorziet in toereikende vergoedingen.

Inleiding

Na de beeldvormende bespreking van de contouren voor het kader in augustus 2024 is er een participatietraject georganiseerd. Inwoners, ondernemers en netwerkpartners zijn geraadpleegd middels een vragenlijst. Ook zijn de laatste ontwikkelingen ten aanzien van het opvangen van vluchtelingen op een rij gezet en meegenomen in de afwegingen voor het kader.

Uit het participatietraject kwam heel duidelijk naar voren dat weinig draagvlak bestaat voor het realiseren van grootschalige opvanglocaties. Omwille hiervan is in de nu voorliggende kader uitgegaan van kleinschalige opvanglocaties. Daarbij definieert het COA locaties als kleinschalig wanneer er sprake van 150 opvangplekken of minder.

Er is vertrouwen dat met het kader een goede basis wordt gelegd voor het kunnen realiseren van de structurele opvang van vluchtelingen.

Eerdere besluitvorming

Augustus 2024	: beeldvormende bespreking van de contouren voor het kader in de commissie Samenleving
Februari 2024	: toezegging college voor het uitwerken en aan de raad voorleggen van een kader voor het opvangen van vluchtelingen
Januari 2024	: mededeling aan de raad dat het college het structureel opvangen van vluchtelingen zal organiseren

Wat willen we bereiken

Met het structureel organiseren van opvang wordt beoogd dat in voldoende mate kan worden voldaan aan de vraag naar opvangplekken, dat de opvang op humane wijze plaatsvindt en dat de opvang op een maatschappelijk verantwoorde wijze voor de omgeving wordt georganiseerd.

Argumenten

1.2 Het kader is via een zorgvuldig proces tot stand gekomen

De perspectieven van de raad en van inwoners, ondernemers en netwerkpartners zijn betrokken bij de totstandkoming van het kader. Ook is scherp gekeken naar landelijke ontwikkelingen die plaatsvinden. Er zijn twee bijlagen ter informatie bijgevoegd. In de bijlage 'Inzichten en achtergronden' kunt u inzien wat er in het proces is gebeurd en welke kennis is verzameld. In de bijlage 'Analyse en advies' is op een rij gezet waarom het kader eruitziet zoals het nu aan u wordt voorgelegd.

2.2 De geformuleerde uitgangspunten zijn kaderstellend

Op het vlak van de opvang van vluchtelingen liggen de meeste taken en bevoegdheden bij het college. De bestuursbevoegdheid van de raad is daarmee afgebakend op het geven van kaders. Omdat u eerder heeft aangegeven als raad een sterke positie te willen innemen ten aanzien van de opvang van vluchtelingen en omdat het een politiek en maatschappelijk gevoelig onderwerp betreft acht het college het zeer van belang de u als raad in deze in voldoende mate wordt betrokken en gepositioneerd. Om hier recht aan te doen, is het kader zodanig opgesteld dat hiermee een duidelijk richting wordt meegegeven aan het college. Tevens staat in het kader dat specifieke keuzes voor raadpleging aan de raad worden voorgelegd, waardoor u in de gelegenheid wordt gesteld om eventuele wensen en bedenkingen mee te geven aan het college.

2.1 De reserve vluchtelingen, met een saldo van € 1,7 miljoen, biedt de gemeente de financiële flexibiliteit om adequaat in te spelen op de complexe en urgente opgave van vluchtelingenopvang.

Dit fonds kan worden ingezet om de incidentele aanloopkosten van nieuwe opvanglocaties te dekken, zoals de werving van een projectleider en noodzakelijke voorbereidingen. Dit is essentieel om tijdig en effectief te voldoen aan de wettelijke en maatschappelijke verplichtingen van de gemeente. Daarnaast maakt de reserve het mogelijk om onvoorziene kosten op te vangen bij opvangvormen waarvoor de structurele vergoedingen van het Rijk of het COA niet toereikend zijn.

Kanttekeningen

1.1 Veel onzekerheden maken het lastig om vooruit te kijken

Het blijft een uitdaging voor de gemeente om keuzes te maken terwijl er voortdurend nieuwe landelijke ontwikkelingen zijn. Dit vraagt om een alerte houding en het vermogen om flexibel in te spelen op veranderingen. Indien noodzakelijk, kan dit betekenen dat het kader vluchtelingenopvang moet worden herzien. In de praktijk zal het echter vaker voorkomen dat wij als college binnen de bestaande kaders moeten inspelen op actuele ontwikkelingen. Op dergelijke momenten zullen wij u waar nodig tijdig informeren of consulteren. Hiermee waarborgen wij dat u als raad betrokken blijft bij belangrijke wijzigingen en dat er gezamenlijk kan worden geanticipeerd op nieuwe omstandigheden.

2.1 Het inzetten van de reserve vluchtelingen brengt het risico met zich mee dat de middelen uitgeput raken, waardoor eventuele toekomstige kosten mogelijk niet kunnen worden gedekt.

Het aanspreken van de reserve vluchtelingen kan leiden tot een vermindering van de beschikbare middelen voor toekomstige situaties en creëert mogelijk een risico van financiële uitputting zonder zekerheid over structurele dekking van kosten door het Rijk of het COA. De inzet van de reserve wordt echter zorgvuldig en doelgericht afgestemd op de actuele behoeften en wordt uitsluitend gebruikt voor kosten die direct bijdragen aan de realisatie en continuïteit van de opvangopgave. Daarnaast blijven structurele kosten grotendeels voor rekening van het Rijk en het COA, zoals vastgelegd in de bestaande regelingen. Voor elke locatie wordt bovendien een business case opgesteld en aan de raad voorgelegd, waarmee de financiële risico's beheersbaar blijven. Dit garandeert dat de reserve uitsluitend wordt ingezet wanneer dit echt noodzakelijk is, met een transparante verantwoording richting de raad.

Wat gaan we daarvoor doen

Na vaststelling van het kader vluchtelingenopvang wordt het college gevraagd aan de slag te gaan met opstellen van de beleidskeuzes en het operationaliseren ervan.

Hierop volgt een traject om tot locatiekeuzes te komen en om de opvanglocaties en doorstroomlocatie te realiseren en beheren. Dit is een langdurig traject waarbinnen o.a. afstemming met het COA moet plaatsvinden, participatie en omgevingsmanagement moet plaatsvinden en ruimtelijke procedures moeten worden doorlopen. Er zal worden getracht om per 1 februari 2026 zoveel mogelijk verblijfplekken beschikbaar te hebben. Het is echter niet de verwachting dat dan al volledig aan de indicatieve opgave van Geldrop-Mierlo kan worden voldaan. De verwachting is dat het Rijk en de Provincie ondanks dat met waardering zullen kijken naar de weg die wij als gemeente zijn ingeslagen.

Parallel aan het traject voor het realiseren van structurele opvanglocaties kan het afbouwen van de tijdelijke opvanglocatie voor AMV'ers in de Akert worden voorbereid en kunnen de tijdelijke noodopvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen worden afgebouwd.

Wat mag het kosten

Zowel de aanlooffase (incidenteel) om te komen tot de keuze en de inrichting van een opvanglocatie als ook de beheersfase (structureel) heeft de nodige voeten in de aarde. Qua financiering mag voor de structurele beheerskosten grotendeels worden gerekend op het Rijk en het COA. Voor de incidentele aanloopkosten is dit de vraag en kunnen, indien nodig, worden gedekt uit de reserve vluchtelingen. Gezien de omvang van de opgave en bijbehorende uitdagingen wordt het nodig geacht om hier voor de komende jaren een projectleider voor te werven.

In algemene zin geldt dat de financiering afhankelijk is van de soort opvang.

- Opvang Oekraïense vluchtelingen. De gemeente ontvangt een bedrag op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). De gemeente regelt de opvang. De vergoeding is voor de kosten van onder meer huisvesting en levensonderhoud.
- Crisisnoodopvang (CNO) en Tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO). Hierbij regelt de gemeente de opvang en kan de gemeente kiezen om de werkelijke kosten bij het COA in rekening te brengen dan wel een forfaitair bedrag per dag per asielzoeker bij het COA te declareren.
- Reguliere opvang asielzoekers. Het COA regelt de opvang en de gemeente krijgt een vergoeding op basis van het Faciliteitenbesluit. Dit is een algemene vergoeding vergelijkbaar met de gelden die de gemeente via het gemeentefonds ontvangt voor haar inwoners. Daarnaast kunnen dan nog o.a. kosten gedeclareerd worden voor onderwijs, voor ondersteuning via (vrijwilligers)werkgroepen en voorlichtingskosten.

Waar de gemeente zelf de opvang regelt (Oekraïne en CNO/TGO) dekt de vergoeding over het algemeen de door de gemeente gemaakte kosten. Waar het om reguliere opvang gaat is dat niet het geval. Een vergoeding vergelijkbaar aan het gemeentefonds is voor deze specifieke doelgroep veelal niet toereikend om de extra door de gemeente te maken kosten (dus naast hetgeen het COA regelt) te dekken.

In de reserve vluchtelingen (deze is gevoed uit overschotten uit de Oekraïne opvang) zit afgerond € 1,7 miljoen. Dit bedrag kan ingezet worden voor de opvang van vluchtelingen in de breedste zin des woords.

Wat de exacte financiële mogelijkheden en risico's zijn, zal afhangen van de soort opvang en locaties. Per locatie wordt een business case uitgewerkt waarover u als raad wordt geïnformeerd.

Evaluatie

Landelijke ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd en er zal een vinger aan de pols worden gehouden en beoordeeld worden of bijstelling nodig is. Over de uitvoering wordt verantwoording afgelegd middels de gebruikelijke planning- en control producten. Los daarvan ziet het college erop toe dat er in de eerste anderhalf jaar steeds halfjaarlijks een ambtelijke evaluatie plaatsvindt ten aanzien van de uitvoering. Indien nodig schakelen we als college naar aanleiding van de uitkomsten en informeren we de raad hierover.

Bijlagen:

Onderdeel van besluit:

- Kader vluchtelingenopvang

Achtergrondinformatie:

- Bijlage Analyse en advies
- Bijlage Inzichten en achtergronden

Geldrop, 21 januari 2025

N.J.H. Scheltens
secretaris

J.C.J. van Bree
burgemeester